Zbiór Orzeczeń

WYROK TRYBUNAŁU (pierwsza izba)

z dnia 10 czerwca 2021 r.*

Odesłanie prejudycjalne – Ochrona konsumentów – Dyrektywa 93/13/EWG – Nieuczciwe warunki w umowach konsumenckich – Umowa kredytu hipotecznego denominowanego w walucie obcej (frank szwajcarski) – Artykuł 4 ust. 2 – Główny przedmiot umowy – Warunki narażające kredytobiorcę na ryzyko kursowe – Zasady jawności i przejrzystości – Artykuł 3 ust. 1 – Znacząca nierównowaga – Artykuł 5 – Sformułowanie warunku umownego w sposób jasny i zrozumiały

W sprawie C-609/19

mającej za przedmiot wniosek o wydanie, na podstawie art. 267 TFUE, orzeczenia w trybie prejudycjalnym, złożony przez tribunal d'instance de Lagny-sur-Marne (sąd pierwszej instancji w Lagny-sur-Marne, Francja) postanowieniem z dnia 2 sierpnia 2019 r., które wpłynęło do Trybunału w dniu 13 sierpnia 2019 r., w postępowaniu:

BNP Paribas Personal Finance SA

przeciwko

VE,

TRYBUNAŁ (pierwsza izba),

w składzie: J.-C. Bonichot, prezes izby, R. Silva de Lapuerta, wiceprezes Trybunału, pełniąca obowiązki sędziego pierwszej izby, C. Toader, M. Safjan i N. Jääskinen (sprawozdawca), sędziowie,

rzecznik generalna: J. Kokott,

sekretarz: V. Giacobbo, administratorka,

uwzględniając pisemny etap postępowania i po przeprowadzeniu rozprawy w dniu 28 października 2020 r.,

rozważywszy uwagi, które przedstawili:

– w imieniu BNP Paribas Personal Finance SA – P. Metais oraz P. Spinosi, avocats,

– w imieniu VE – C. Constantin-Vallet oraz M. Le Bot, avocat,

* Język postępowania: francuski.

– w imieniu rządu francuskiego – A.-L. Desjonquères oraz E. Toutain, w charakterze pełnomocników,

– w imieniu rządu polskiego – B. Majczyna, w charakterze pełnomocnika,

– w imieniu Komisji Europejskiej – C. Valero oraz N. Ruiz García i M. Van Hoof, w charakterze pełnomocników,

podjąwszy, po wysłuchaniu rzecznik generalnej, decyzję o rozstrzygnięciu sprawy bez opinii,

wydaje następujący

Wyrok

1 Wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym dotyczy wykładni art. 3 i 4 dyrektywy Rady 93/13/EWG z dnia 5 kwietnia 1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich (Dz.U. 1993, L 95, s. 29).

2 Wniosek ten został złożony w ramach sporu pomiędzy BNP Paribas Personal Finance SA a VE w przedmiocie podnoszonego nieuczciwego charakteru warunków znajdujących się w zawartej między tymi dwiema stronami w postępowaniu głównym umowie kredytu hipotecznego denominowanego w walucie obcej, określających w szczególności, że płatności w stałych ratach są zaliczane w pierwszej kolejności na poczet odsetek, i przewidujących – w celu spłaty salda rachunku bankowego – wydłużenie okresu obowiązywania tej umowy i podwyższenie kwoty rat miesięcznych.

Ramy prawne

3 Zgodnie z motywem szesnastym dyrektywy 93/13:

„ocena nieuczciwego charakteru warunków umowy, zgodnie z wybranymi ogólnymi kryteriami, zwłaszcza w przypadku działalności dotyczącej sprzedaży lub dostaw o charakterze publicznym, zapewniającej usługi o charakterze powszechnym, przy uwzględnieniu solidarności między użytkownikami, mus[i] być uzupełnion[a] środkami umożliwiającymi dokonanie ogólnej oceny różnych interesów; stanowi to wymóg działania w dobrej wierze; przy dokonywaniu oceny działania w dobrej wierze będzie brana pod uwagę zwłaszcza siła pozycji przetargowej stron umowy, a w szczególności, czy konsument był zachęcany do wyrażenia zgody na warunki umowy i czy towary lub usługi były sprzedane lub dostarczone na specjalne zamówienie konsumenta; sprzedawca lub dostawca [przedsiębiorca] spełnia wymóg działania w dobrej wierze, jeżeli traktuje on drugą stronę umowy w sposób sprawiedliwy i słuszny, należycie uwzględniając jej prawnie uzasadnione roszczenia”.

4 Artykuł 1 ust. 2 tej dyrektywy stanowi:

„Warunki umowy odzwierciedlające [bezwzględnie] obowiązujące przepisy ustawowe lub wykonawcze oraz postanowienia lub zasady konwencji międzynarodowych, których stroną są państwa członkowskie lub [Unia Europejska], zwłaszcza w dziedzinie transportu, nie będą podlegały przepisom niniejszej dyrektywy”.

5 Artykuł 3 wspomnianej dyrektywy ma następujące brzmienie:

„1. Warunki umowy, które nie były indywidualnie negocjowane, uznaje się za nieuczciwe, jeśli stojąc w sprzeczności z wymogami dobrej wiary, powodują znaczącą nierównowagę wynikających z umowy praw i obowiązków stron ze szkodą dla konsumenta.

2. Warunki umowy zawsze zostaną uznane za niewynegocjowane indywidualnie, jeżeli zostały sporządzone wcześniej i konsument nie miał w związku z tym wpływu na ich treść, zwłaszcza jeśli zostały przedstawione konsumentowi w formie uprzednio sformułowanej umowy standardowej.

[…]”.

6 Zgodnie z art. 4 tej samej dyrektywy:

„1. Nie naruszając przepisów art. 7, nieuczciwy charakter warunków umowy jest określany z uwzględnieniem rodzaju towarów lub usług, których umowa dotyczy, i z odniesieniem, w momencie zawarcia umowy, do wszelkich okoliczności związanych z zawarciem umowy oraz do innych warunków tej umowy lub innej umowy, od której ta jest zależna.

2. Ocena nieuczciwego charakteru warunków nie dotyczy ani określenia głównego przedmiotu umowy, ani relacji ceny i wynagrodzenia do dostarczonych w zamian towarów lub usług, o ile warunki te zostały wyrażone prostym i zrozumiałym językiem”.

7 Artykuł 5 dyrektywy 93/13 stanowi:

„W przypadku umów, w których wszystkie lub niektóre z przedstawianych konsumentowi warunków wyrażone są na piśmie, warunki te muszą zawsze być sporządzone prostym i zrozumiałym językiem. Wszelkie wątpliwości co do treści warunku należy interpretować na korzyść konsumenta […]”.

Postępowanie główne i pytania prejudycjalne

8 Aktem notarialnym z dnia 10 marca 2009 r. VE oraz jego małżonka nabyli nieruchomość i zawarli w tym celu z BNP Paribas Personal Finance umowę kredytu hipotecznego denominowanego w walucie obcej, zwaną „Helvet Immo”.

9 Umowa ta przewidywała zawarcie kredytu ze stopą procentową w wysokości 4,95%, podlegającego co do zasady zwrotowi w 276 stałych ratach, denominowanych we frankach szwajcarskich (CHF) i podlegających spłacie w euro (EUR). W dniu zawarcia rzeczonej umowy kwota tego kredytu wynosiła 143 421,53 EUR, czyli 216 566,51 CHF.

10 Z postanowienia odsyłającego wynika, że ta sama umowa przewidywała spłatę stałych rat miesięcznych w EUR i ich przeliczenie na CHF w celu zapłaty odsetek i spłaty kapitału. Koszty związane z kredytem, takie jak ubezpieczenie, były rozliczane w EUR.

11 Ściślej rzecz ujmując, umowa będąca przedmiotem postępowania głównego zawierała postanowienia umowne, zgodnie z którymi:

– okres kredytowania zostanie wydłużony o pięć lat, a raty przewidziane w EUR będą zaliczane w pierwszej kolejności na poczet odsetek, jeśli zmiana kursu walutowego zwiększy koszt kredytu dla kredytobiorcy;

– gdyby utrzymanie kwoty spłat w EUR nie pozwalało na uregulowanie całości salda rachunku bankowego w pierwotnie określonym pozostałym okresie wydłużonym o pięć lat, kwota rat zostanie wówczas podwyższona.

12 W następstwie niespłaconych rat termin wymagalności upłynął, a orzekający w przedmiocie egzekucji tribunal de grande instance de Libourne (sąd okręgowy instancji w Libourne, Francja) zarządził w dniu 16 stycznia 2015 r. przymusową licytację przedmiotowej nieruchomości.

13 Pismem z dnia 12 stycznia 2017 r. BNP Paribas Personal Finance wystąpił ze skargą do sądu odsyłającego o zezwolenie na zajęcie wynagrodzenia VE. Ów bank wystąpił między innymi o zgodę na zajęcie wynagrodzeń VE na kwotę 234 182,61 EUR, czyli 185 695,26 EUR tytułem należności głównej i 48 487,35 EUR tytułem odsetek, kosztów i opłat dodatkowych.

14 BNP Paribas Personal Finance podniósł przed tym sądem, że żądania, w których VE utrzymuje, iż niektóre postanowienia rozpatrywanej w postępowaniu głównym umowy kredytu mają nieuczciwy charakter, są niedopuszczalne, ponieważ są przedawnione, a w każdym razie bezzasadne. Instytucja ta utrzymuje w szczególności, że VE został poinformowany o wahaniach kursu wymiany i o ich konsekwencjach dla spłaty kredytu będącego przedmiotem postępowania głównego.

15 VE uważa, że został wprowadzony w błąd przez BNP Paribas Personal Finance w odniesieniu do charakteru spornej w postępowaniu głównym umowy kredytu, ponieważ umowa ta naraziła go na nieograniczone ryzyko kursowe. Ściślej rzecz ujmując, VE wnosi o unieważnienie tej umowy i oddalenie wniesionej przez tę instytucję bankową skargę mającą na celu zajęcie wynagrodzenia. Posiłkowo utrzymuje, że kwota wierzytelności powinna zostać obniżona ze względu na nieuczciwy charakter dorozumianego warunku dotyczącego indeksacji, warunków dotyczących walut rozliczeniowej i spłaty, warunku dotyczącego spłaty oraz warunku dotyczącego opcji kupna zawartych w tej umowie oraz ze względu na braku wzmianki w tej umowie o „ryzyku kursowym".

16 Sąd odsyłający zauważa, że przedmiotowa umowa kredytu zawiera szereg warunków umownych stanowiących część mechanizmu przeliczania walut, które skutkują włączeniem ryzyka kursowego do miesięcznych rat wpłacanych przez konsumenta. Owe warunki umowne dotyczą zasad zaliczania dokonywanych wpłat na poczet odsetek, funkcjonowania rachunków bankowych we frankach szwajcarskich, czyli walucie rozliczeniowej, oraz w euro, czyli walucie spłaty, jak również przedłużenia okresu kredytu o okres pięciu lat.

17 W tym kontekście sąd odsyłający zastanawia się nad zakresem swobodnej oceny, jakim dysponuje w odniesieniu do badania warunków spornej w postępowaniu głównym umowy kredytu. Sąd ten zastanawia się w szczególności, czy należy je uznać za niepodzielną całość stanowiącą główny przedmiot tej umowy i z tego względu za niemogące zostać zakwalifikowane jako nieuczciwe, ponieważ są jasne i zrozumiałe, czy też – wręcz przeciwnie – należy stwierdzić, że warunki te można uznać za nieuczciwe z wyjątkiem – jak wynika z orzecznictwa Trybunału – warunku przewidującego spłatę kredytu w walucie obcej.

18 Co się tyczy elementów oceny prostego i zrozumiałego charakteru warunku umowy, sąd odsyłający zauważa, że VE otrzymał znaczną ilość informacji przed zaciągnięciem spornego kredytu, przy czym szczególny nacisk położono na stabilny charakter parytetu między euro a frankiem szwajcarskim. Ryzyko kursowe, które wynika z łącznego zastosowania kilku postanowień rozpatrywanej w postępowaniu głównym umowy kredytu, nie zostało w żaden sposób wspomniane w tej umowie.

19 Sąd odsyłający wyjaśnia ponadto, że przepisy i orzecznictwo krajowe skłaniają sąd do obiektywnego rozważenia oferty kredytowej, przyjmując na przykład symulacje liczbowe wykazujące konsekwencję rozwoju parytetów między euro a walutami obcymi w odniesieniu do kosztu danego kredytu. W tym kontekście sąd ten zastanawia się nad zakresem pojęcia „przejrzystości", zgodnie z jego wykładnią dokonaną przez Trybunał, oraz nad informacjami, jakie należy przekazać kredytobiorcy, który nie ma wiedzy odnośnie do prognoz ekonomicznych mogących mieć wpływ na rozwój tych parytetów i związane z nimi ryzyko. W tym względzie pojawia się również kwestia oceny dobrej wiary kredytodawcy, który ze względu na swoją fachową wiedzę mógł dokonać analizy przewidywalnych zmian.

20 W tych okolicznościach tribunal d'instance de Lagny-sur-Marne (sąd pierwszej instancji w Lagny-sur-Marne, Francja) postanowił zawiesić postępowanie i zwrócić się do Trybunału z następującymi pytaniami prejudycjalnymi:

„1) Czy art. 4 ust. 2 dyrektywy [93/13] należy interpretować w ten sposób, że warunki określające spłaty dokonywane w stałych ratach zaliczane w pierwszej kolejności na poczet odsetek oraz przewidujące przedłużenie okresu obowiązywania umowy i zwiększenie wpłat w celu spłacenia salda rachunku bankowego, a kwota tego salda może ulec znaczącemu zwiększeniu w wyniku zmian kursów walutowych, stanowią główny przedmiot kredytu denominowanego w walucie obcej, a spłacanego w walucie krajowej, bez możliwości traktowania tych warunków odrębnie?

2) Czy art. 3 ust. 1 dyrektywy 93/13 należy interpretować w ten sposób, że warunki określające płatności dokonywane w stałych ratach zaliczane w pierwszej kolejności na poczet odsetek oraz przewidujące przedłużenie okresu obowiązywania [umowy] i zwiększenie wpłat w celu spłaty salda rachunku bankowego, mogącego ulec istotnemu zwiększeniu w wyniku zmian kursów walutowych, stwarzają znaczącą nierównowagę praw i obowiązków stron umowy, w szczególności w zakresie, w jakim narażają one konsumenta na nieproporcjonalne ryzyko kursowe?

3) Czy art. 4 dyrektywy [93/13] należy interpretować w ten sposób, że prosty i zrozumiały charakter warunków umowy kredytu denominowanego w walucie obcej, a spłacanego w walucie krajowej, powinien być oceniany z odniesieniem, na dzień zawarcia umowy, do przewidywalnego kontekstu ekonomicznego, a w niniejszej sprawie do skutków, jakie trudności ekonomiczne w latach 2007–2009 wywarły na zmiany kursów walutowych, z uwzględnieniem kompetencji i wiedzy podmiotu zawodowo udzielającego kredytów i jego dobrej wiary?

4) Czy art. 4 dyrektywy [93/13] należy interpretować w ten sposób, że wspomniany przepis wymaga, aby prosty i zrozumiały charakter warunków umowy kredytu denominowanego w walucie obcej, a spłacanego w walucie krajowej, był oceniany poprzez zbadanie, czy kredytodawca posiadający zawodowe kompetencje i wiedzę przekazał konsumentowi

informacje, w szczególności wyliczenia, o wyłącznie obiektywnym i abstrakcyjnym charakterze, nieuwzględniające kontekstu ekonomicznego mogącego mieć wpływ na zmiany kursów walutowych?”.

W przedmiocie pytań prejudycjalnych

W przedmiocie pytania pierwszego

21 Poprzez pytanie pierwsze sąd odsyłający dąży w istocie do ustalenia, czy wykładni art. 4 ust. 2 dyrektywy 93/13 należy dokonywać w ten sposób, że pojęcie „głównego przedmiotu umowy” w rozumieniu tego przepisu obejmuje warunki umowy kredytowej określające, iż spłata stałych rat jest zaliczana w pierwszej kolejności na poczet odsetek, i przewidujące – w celu spłaty salda rachunku bankowego – wydłużenie okresu obowiązywania tej umowy i podwyższenie kwoty rat miesięcznych.

22 BNP Paribas Personal Finance utrzymuje, że zgodnie z art. 1 ust. 2 dyrektywy 93/13 warunek przewidujący, iż płatności w stałych ratach są zaliczane w pierwszej kolejności na poczet odsetek, nie może podlegać przepisom tej dyrektywy. Klauzula ta odzwierciedla w rzeczywistości postanowienia art. 1343-1 francuskiego kodeksu cywilnego i stosuje się do stron domyślnie, czyli w braku odmiennego uzgodnienia między stronami.

23 Tymczasem, gdy przed sądem państwa członkowskiego zawisł spór dotyczący podnoszonego nieuczciwego warunku umownego, który odzwierciedla przepis prawa krajowego o charakterze dyspozytywnym, jest on zobowiązany zbadać w pierwszej kolejności wpływ wyłączenia z zakresu stosowania dyrektywy 93/13 przewidzianego w art. 1 ust. 2 tej dyrektywy, a nie wpływ przewidzianego w jej art. 4 ust. 2 wyjątku od oceny nieuczciwego charakteru warunków umownych (postanowienie z dnia 14 kwietnia 2021 r., Credit Europe Ipotecar IFN i in., C-364/19, EU:C:2021:306, pkt 42).

24 Artykuł 1 ust. 2 dyrektywy 93/13 wyłącza z zakresu jej stosowania warunki umowy odzwierciedlające „obowiązujące przepisy ustawowe lub wykonawcze oraz postanowienia”.

25 W tym względzie Trybunał orzekł już, że wyrażenie to obejmuje nie tylko przepisy prawa krajowego, które mają charakter bezwzględnie obowiązujący między umawiającymi się stronami niezależnie od ich wyboru, ale również przepisy o charakterze dyspozytywnym, a więc mające zastosowanie w braku odmiennych ustaleń między stronami (zob. podobnie wyroki: z dnia 26 marca 2020 r., Mikrokasa i Revenue Niestandaryzowany Sekurytyzacyjny Fundusz Inwestycyjny Zamknięty, C-779/18, EU:C:2020:236, pkt 50–53; a także z dnia 9 lipca 2020 r., Banca Transilvania, C-81/19, EU:C:2020:532, pkt 23–25, 28).

26 Wynika z tego, że do sądu odsyłającego należy sprawdzenie w pierwszej kolejności, przed zbadaniem wpływu wyjątku od oceny nieuczciwego charakteru warunków umowy przewidzianego w art. 4 ust. 2 dyrektywy 93/13, czy warunek umowny przewidujący, że płatności w stałych ratach są zaliczane w pierwszej kolejności na poczet odsetek, jest wyłączony z zakresu stosowania dyrektywy 93/13 na podstawie jej art. 1 ust. 2.

27 Po dokonaniu tego uściślenia odnośnie do pojęcia „głównego przedmiotu umowy” w rozumieniu art. 4 ust. 2 dyrektywy 93/13, do którego odnosi się pierwsze pytanie, należy zauważyć, że zgodnie z tym przepisem ocena nieuczciwego charakteru warunków umowy nie dotyczy ani określenia

głównego przedmiotu tej umowy, ani relacji ceny i wynagrodzenia do dostarczonych w zamian towarów lub usług, o ile warunki te zostały wyrażone prostym i zrozumiałym językiem. Sąd może zatem dokonać kontroli nieuczciwego charakteru warunku dotyczącego określenia głównego przedmiotu umowy jedynie wtedy, gdy warunek ten nie jest jasny i zrozumiały.

28 W tym względzie Trybunał orzekł, że art. 4 ust. 2 dyrektywy 93/13 ustanawia wyjątek od mechanizmu kontroli treści nieuczciwych warunków, przewidzianego w ramach systemu ochrony konsumentów ustanowionego w tej dyrektywie, z uwagi na co przepis ten powinien podlegać wykładni zawężającej (wyrok z dnia 20 września 2017 r., Andriciuc i in., C-186/16, EU:C:2017:703, pkt 34 i przytoczone tam orzecznictwo).

29 Odnośnie do kategorii warunków umowy wchodzących w zakres pojęcia „głównego przedmiotu umowy" w rozumieniu art. 4 ust. 2 dyrektywy 93/13 Trybunału orzekł również, że za te warunki należy uważać takie, które określają podstawowe świadczenia w ramach danej umowy i które z tego względu charakteryzują tę umowę. Natomiast warunki, które wykazują charakter posiłkowy względem warunków definiujących samą istotę stosunku umownego, nie mogą być objęte tym pojęciem (wyrok z dnia 3 października 2019 r., Kiss i CIB Bank, C-621/17, EU:C:2019:820, pkt 32 i przytoczone tam orzecznictwo).

30 Do sądu odsyłającego należy dokonanie oceny – w świetle charakteru, ogólnej systematyki i postanowień danej umowy kredytu, a także kontekstu prawnego i faktycznego, w jaki wpisuje się ta umowa – czy warunki, o których mowa w pytaniu pierwszym, stanowią podstawowy element świadczenia dłużnika polegający na spłacie kwoty udostępnionej przez kredytodawcę (zob. podobnie wyrok z dnia 3 października 2019 r., Kiss i CIB Bank, C-621/17, EU:C:2019:820, pkt 33 i przytoczone tam orzecznictwo).

31 Niemniej jednak do Trybunału należy wyprowadzenie z art. 4 ust. 2 dyrektywy 93/13 kryteriów mających zastosowanie podczas takiego badania (zob. podobnie wyrok z dnia 20 września 2017 r., Andriciuc i in., C-186/16, EU:C:2017:703, pkt 33).

32 W tym względzie odnośnie do umów kredytu denominowanego w walucie obcej Trybunał wyjaśnił, że wyłączenie oceny nieuczciwego charakteru warunków dotyczących relacji ceny i wynagrodzenia z jednej strony i dostarczonych w zamian towarów lub usług z drugiej nie może znajdować zastosowania do warunków, które ograniczają się do określenia, w celu obliczenia rat kredytu, kursu wymiany waluty obcej, w której został denominowany kredyt, nie przewidując jednak świadczenia przez kredytodawcę żadnej usługi w związku z tym obliczeniem, i nie ustalają w związku z tym żadnego „wynagrodzenia", którego stosunek jako świadczenia wzajemnego do dostarczonej przez kredytodawcę usługi nie może być przedmiotem oceny nieuczciwego charakteru na podstawie art. 4 ust. 2 dyrektywy 93/13 (wyrok z dnia 30 kwietnia 2014 r., Kásler i Káslerné Rábai, C-26/13, EU:C:2014:282, pkt 58).

33 Jednakże Trybunał wyjaśnił również, nie ograniczając tego stwierdzenia jedynie do umów o kredyt denominowany w walucie obcej i podlegających spłacie w tej samej walucie, że postanowienia umowy odnoszące się do ryzyka kursowego definiują główny przedmiot tej umowy (zob. w szczególności wyroki: z dnia 20 września 2018 r., OTP Bank i OTP Faktoring, C-51/17, EU:C:2018:750, pkt 68 i przytoczone tam orzecznictwo; a także z dnia 14 marca 2019 r., Dunai, C-118/17, EU:C:2019:207, pkt 48).

34 W niniejszej sprawie rozpatrywane w postępowaniu głównym warunki umowy kredytu, które stanowią część mechanizmu wymiany walut, prowadzą do włączenia ryzyka kursowego do comiesięcznych rat płaconych przez kredytobiorcę. Warunki umowne, o których mowa w pytaniu pierwszym, dotyczą zasad zaliczania dokonywanych wpłat na poczet odsetek, funkcjonowania rachunków bankowych we frankach szwajcarskich (walucie rozliczeniowej) oraz w euro (walucie spłaty), jak również przedłużenia obowiązywania kredytu o okres pięciu lat.

35 W tym względzie należy zauważyć, że poprzez umowę kredytu kredytodawca zobowiązuje się głównie udostępnić kredytobiorcy określoną kwotę pieniężną, zaś kredytobiorca – głównie spłacać tę sumę w przewidzianych terminach, zasadniczo z odsetkami. Świadczenia podstawowe tej umowy odnoszą się zatem do kwoty pieniężnej, która musi być określona w stosunku do przewidzianych w tej umowie walut wypłaty i spłaty. W konsekwencji okoliczność, że kredyt musi zostać spłacony w określonej walucie, nie ma związku z posiłkowym sposobem płatności, lecz związana jest z samym charakterem zobowiązania dłużnika, przez co stanowi podstawowy element umowy kredytowej (wyrok dnia 20 września 2017 r., Andriciuc i in., C-186/16, EU:C:2017:703, pkt 38).

36 O ile warunki umowne, o których mowa w pytaniu pierwszym, stanowią część mechanizmu finansowego wyrażającego ryzyko kursowe charakteryzujące kredyt denominowany w walucie obcej i podlegający spłacie w walucie krajowej, o tyle nie odnoszą się one bezpośrednio do kwoty pożyczki lub odsetek od kredytu, który ma zostać spłacony, ani do ustalenia waluty rozliczeniowej i spłaty. Klauzule te zarządzają bowiem skutkami zmiany kursu, uściślając zasady zwrotu obowiązujące w zależności od zmian kursu wymiany, w związku z czym można je uznać za dodatkowe warunki płatności niezwiązane z „głównym przedmiotem umowy" w rozumieniu art. 4 ust. 2 dyrektywy 93/13.

37 Jednakże z informacji przedstawionych przez sąd odsyłający wynika, że postanowienia umowne dotyczące warunków spłaty kredytu będącego przedmiotem postępowania głównego materializują ryzyko kursowe wynikające z wahań parytetu pomiędzy walutą rozliczeniową a walutą spłaty, jak również związaną z nią stopę procentową, która charakteryzuje kredyt.

38 Do sądu odsyłającego należy zatem dokonanie oceny, z uwzględnieniem kryteriów wypracowanych w pkt 32–37 niniejszego wyroku, czy warunki umowy rozpatrywanej w postępowaniu głównym, określające, że spłata rat w stałych ratach zalicza się w pierwszej kolejności na odsetki, i przewidujące – w celu spłaty salda rachunku bankowego – przedłużenie okresu obowiązywania tej umowy i podwyższenie kwoty rat miesięcznych oraz materializujące w ten sposób ryzyko kursowe, mają związek z samym charakterem zobowiązania dłużnika do zwrotu kwoty udostępnionej mu przez kredytodawcę.

39 W świetle całości powyższych rozważań na pytanie pierwsze należy odpowiedzieć, iż wykładni art. 4 ust. 2 dyrektywy 93/13 należy dokonywać w ten sposób, że warunki umowy kredytu, określające, że spłata w stałych ratach jest zaliczana w pierwszej kolejności na poczet odsetek, i przewidujące – w celu spłaty salda rachunku bankowego – wydłużenie okresu obowiązywania tej umowy i podwyższenie kwoty rat miesięcznych, są objęte zakresem tego przepisu, w wypadku gdy warunki te określają istotny element charakteryzujący tę umowę.

W przedmiocie pytań trzeciego i czwartego

40 Poprzez pytania trzecie i czwarte, które należy zbadać łącznie przed pytaniem drugim, sąd odsyłający zmierza zasadniczo do ustalenia, czy wykładni art. 4 ust. 2 dyrektywy 93/13 należy dokonywać w ten sposób, że w ramach umowy kredytu denominowanego w walucie obcej wymóg przejrzystości warunków tej umowy, określających, że płatności w stałych ratach będą zaliczane w pierwszej kolejności na poczet odsetek, i przewidujących – w celu spłaty salda rachunku bankowego – wydłużenie okresu obowiązywania tej umowy i podwyższenie wysokości kwoty rat miesięcznych, jest spełniony w wypadku, gdy przedsiębiorca dostarczył konsumentowi obiektywnych i abstrakcyjnych informacji dotyczących wpływu ewentualnego wzrostu lub spadku wartości EUR względem waluty obcej na zobowiązania finansowe tego konsumenta, jednakże nie przekazał on konsumentowi informacji dotyczących kontekstu gospodarczego mogącego mieć wpływ na zmiany kursu wymiany walut.

41 Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem Trybunału dotyczącym wymogu przejrzystości poinformowanie przed zawarciem umowy o warunkach umownych i skutkach owego zawarcia ma fundamentalne znaczenie dla konsumenta. To w szczególności na podstawie tej informacji konsument podejmuje decyzję, czy zamierza w umowie związać się warunkami sformułowanymi uprzednio przez przedsiębiorcę (wyrok z dnia 3 marca 2020 r., Gómez del Moral Guasch, C-125/18, EU:C:2020:138, pkt 49 i przytoczone tam orzecznictwo).

42 Z powyższego wynika, że wymogu przejrzystości warunków umownych wynikającego z art. 4 ust. 2 i z art. 5 dyrektywy 93/13 nie można zawężać do zrozumiałości tych warunków pod względem formalnym i gramatycznym. Ponieważ ustanowiony przez wskazaną dyrektywę system ochrony opiera się na założeniu, że konsument jest stroną słabszą niż przedsiębiorca, między innymi ze względu na stopień poinformowania, ów wymóg wyrażania warunków umownych prostym i zrozumiałym językiem, a więc wymóg przejrzystości ustanowiony w tej dyrektywie, musi podlegać wykładni rozszerzającej (wyrok z dnia 3 marca 2020 r., Gómez del Moral Guasch, C-125/18, EU:C:2020:138, pkt 50 i przytoczone tam orzecznictwo).

43 W konsekwencji rzeczony wymóg należy rozumieć jako nakładający obowiązek, aby dany warunek umowny nie tylko był zrozumiały dla konsumenta pod względem formalnym i gramatycznym, ale również umożliwić przeciętnemu konsumentowi właściwie poinformowanemu oraz dostatecznie uważnemu i rozsądnemu zrozumienie konkretnego działania metody obliczania tej stopy procentowej i oszacowanie tym samym w oparciu o jednoznaczne i zrozumiałe kryteria – potencjalnie istotne – konsekwencji ekonomicznych takiego warunku dla swoich zobowiązań finansowych (wyrok z dnia 3 marca 2020 r., Gómez del Moral Guasch, C-125/18, EU:C:2020:138, pkt 51 i przytoczone tam orzecznictwo).

44 Oznacza to w szczególności, że w umowie należy jasno określać konkretne funkcjonowanie mechanizmu, do którego odnosi się dany warunek, a także relację między tym mechanizmem a innymi odnośnymi warunkami umownymi, co pozwoli konsumentowi ocenić – na podstawie jasnych i zrozumiałych kryteriów – ekonomiczne konsekwencje, które wynikają dla niego z warunków umowy (zob. podobnie wyrok z dnia 27 stycznia 2021 r., Dexia Nederland, C-229/19 i C-289/19, EU:C:2021:68, pkt 50 i przytoczone tam orzecznictwo).

45 Kwestia, czy w niniejszej sprawie spełniony został wymóg przejrzystości, powinna zostać zbadana przez sąd odsyłający w świetle wszystkich istotnych okoliczności faktycznych, wśród których znajdują się reklamy i informacje dostarczone w ramach negocjacji umowy kredytu rozpatrywanej w postępowaniu głównym nie tylko przez samego kredytodawcę, lecz również przez każdą inną osobę, która w imieniu tego przedsiębiorcy uczestniczyła w sprzedaży danego kredytu.

46 Ściślej rzecz ujmując, do sądu krajowego należy ustalenie, z uwzględnieniem ogółu okoliczności zawarcia umowy kredytu, czy w rozpatrywanej sprawie konsumentowi podano wszystkie informacje mogące mieć wpływ na zakres jego obowiązków i pozwalające mu ocenić między innymi całkowity koszt kredytu. Decydującą rolę w ramach tej oceny odgrywają, po pierwsze, kwestia, czy warunki umowne zostały wyrażone prostym i zrozumiałym językiem, w taki sposób, że umożliwiają przeciętnemu konsumentowi, takiemu jak ten opisany w pkt 43 niniejszego wyroku, ocenę tego kosztu, i po drugie, okoliczność związana z brakiem wskazania w umowie kredytu informacji uważanych w świetle charakteru towarów i usług będących jego przedmiotem za istotne (zob. podobnie wyrok z dnia 3 marca 2020 r., Gómez del Moral Guasch, C-125/18, EU:C:2020:138, pkt 52 i przytoczone tam orzecznictwo).

47 W niniejszej sprawie sąd odsyłający wskazuje, że VE otrzymał znaczną ilość informacji przed zawarciem kredytu będącego przedmiotem postępowania głównego. Sąd odsyłający wyjaśnia jednak, że informacje te zostały oparte na założeniu, że parytet EUR/CHF pozostaje stabilny. Ryzyko kursowe nie zostało jednak w żaden sposób wskazane.

48 Jeśli chodzi o umowy kredytu denominowanego w walucie obcej, takie jak te rozpatrywane w postępowaniu głównym, należy stwierdzić w pierwszej kolejności, że dla celów tej oceny istotne są wszelkie informacje dostarczone przez przedsiębiorcę, które mają na celu udzielenie wyjaśnień konsumentowi co do funkcjonowania mechanizmu wymiany i związanego z nim ryzyka. Szczególne znaczenie przedstawiają wyjaśnienia dotyczące ryzyka dla kredytobiorcy związanego z silną deprecjacją środka płatniczego państwa członkowskiego, w którym kredytobiorca ma miejsce zamieszkania lub siedzibę, oraz wzrost zagranicznej stopy procentowej.

49 W tym względzie – jak to podkreśliła Europejska Rada ds. Ryzyka Systemowego w zaleceniu ERRS/2011/1 z dnia 21 września 2011 r. dotyczącym kredytów w walutach obcych (Dz.U. 2011, C 342, s. 1), instytucje finansowe muszą zapewniać kredytobiorcom informacje wystarczające do podejmowania przez kredytobiorców świadomych i rozważnych decyzji oraz powinny wyjaśniać co najmniej, jak na wysokość raty kredytu wpłynęłyby silna deprecjacja środka płatniczego państwa członkowskiego, w którym kredytobiorca ma miejsce zamieszkania lub siedzibę, i wzrost zagranicznej stopy procentowej (Zalecenie A – Świadomość ryzyka wśród kredytobiorców, pkt 1) (wyrok z dnia 20 września 2018 r., OTP Bank i OTP Faktoring, C-51/17, EU:C:2018:750, pkt 74 i przytoczone tam orzecznictwo).

50 Trybunał w szczególności zauważył, że kredytobiorca musi zostać jasno poinformowany, iż podpisując umowę kredytu denominowaną w obcej walucie, ponosi pewne ryzyko kursowe, które z ekonomicznego punktu widzenia może okazać się dla niego trudne do udźwignięcia w przypadku deprecjacji waluty, w której otrzymuje wynagrodzenie. Ponadto przedsiębiorca musi przedstawić możliwe zmiany kursów wymiany walut i ryzyko związane z zawarciem takiej umowy (zob. podobnie wyrok z dnia 20 września 2018 r., OTP Bank i OTP Faktoring, C-51/17, EU:C:2018:750, pkt 75 i przytoczone tam orzecznictwo).

51 Wynika stąd, że dla spełnienia wymogu przejrzystości informacje przekazane przez przedsiębiorcę powinny umożliwić przeciętnemu konsumentowi właściwie poinformowanemu oraz dostatecznie uważnemu i rozsądnemu nie tylko zrozumienie, że w zależności od zmian kursu wymiany zmiana parytetu pomiędzy walutą rozliczeniową a walutą płatniczą może pociągać za sobą niekorzystne konsekwencje dla jego zobowiązań finansowych, lecz również zrozumieć, w ramach zaciągnięcia kredytu denominowanego w walucie, rzeczywiste ryzyko, na które narażony jest on w trakcie całego okresu obowiązywania umowy w razie znacznej deprecjacji waluty, w której otrzymuje wynagrodzenie, względem waluty rozliczeniowej.

52 W tym kontekście należy uściślić, że symulacje liczbowe, do których odnosi się sąd odsyłający, mogą stanowić użyteczną informację, jeżeli są oparte na wystarczających i prawidłowych danych oraz jeśli zawierają obiektywne oceny, które są przekazywane konsumentowi w sposób jasny i zrozumiały. Tylko w tych okolicznościach takie symulacje mogą pozwolić przedsiębiorcy zwrócić uwagę tego konsumenta na ryzyko potencjalnie istotnych negatywnych konsekwencji ekonomicznych rozpatrywanych warunków umownych. Tymczasem – podobnie jak każda inna informacja dotycząca zakresu zobowiązania konsumenta przekazana przez przedsiębiorcę – symulacje liczbowe powinny przyczyniać się do zrozumienia przez tego konsumenta rzeczywistego znaczenia długoterminowego ryzyka związanego z możliwymi wahaniami kursów wymiany walut, a tym samym ryzyka związanego z zawarciem umowy kredytu denominowanego w walucie obcej.

53 Tak więc w ramach umowy kredytu denominowanego w walucie obcej, narażającej konsumenta na ryzyko kursowe, nie spełnia wymogu przejrzystości przekazywanie temu konsumentowi informacji, nawet licznych, jeżeli opierają się one na założeniu, że parytet między walutą rozliczeniową a walutą płatniczą pozostanie stabilny przez cały okres obowiązywania tej umowy. Jest tak w szczególności wówczas, gdy konsument nie został powiadomiony przez przedsiębiorcę o kontekście gospodarczym mogącym wpłynąć na zmiany kursów wymiany walut, tak że konsument nie miał możliwości konkretnego zrozumienia potencjalnie poważnych konsekwencji dla jego sytuacji finansowej, które mogą wyniknąć z zaciągnięcia kredytu denominowanego w walucie obcej.

54 W drugiej kolejności wśród elementów istotnych dla oceny, o której mowa w pkt 46 niniejszego wyroku, znajduje się również język używany przez instytucję finansową w dokumentach przedumownych i umownych. W szczególności brak pojęć lub wyjaśnień ostrzegających kredytobiorcę w wyraźny sposób o istnieniu szczególnego ryzyka związanego z umowami kredytu denominowanego w walucie obcej może potwierdzać, że wymóg przejrzystości wynikający zwłaszcza z art. 4 ust. 2 dyrektywy 93/13 nie został spełniony.

55 W trzeciej i ostatniej kolejności należy przypomnieć, że stwierdzenie nieuczciwego charakteru praktyki handlowej, co do którego strony w postępowaniu głównym spierały się na rozprawie przed Trybunałem, może również stanowić jeden z wielu czynników, na których sąd krajowy może oprzeć swą ocenę nieuczciwego charakteru warunków zawartych w umowie zawartej między przedsiębiorcą a konsumentem (zob. podobnie wyrok wyrok z dnia 15 marca 2012 r., Pereničová i Perenič, C-453/10, EU:C:2012:144, pkt 43).

56 Czynnik ten nie może jednak sam w sobie automatycznie przesądzać o niespełnieniu wynikającego z art. 4 ust. 2 dyrektywy 93/13 wymogu przejrzystości, ponieważ kwestia ta powinna zostać zbadana w świetle wszystkich okoliczności danego przypadku (zob. podobnie wyrok z dnia 15 marca 2012 r., Pereničová i Perenič, C-453/10, EU:C:2012:144, pkt 44 i przytoczone tam orzecznictwo).

57 W świetle powyższych rozważań na pytania trzecie i czwarte trzeba odpowiedzieć, iż wykładni art. 4 ust. 2 dyrektywy 93/13 należy dokonywać w ten sposób, że w ramach umowy kredytu denominowanego w walucie obcej wymóg przejrzystości warunków tej umowy, określających, że płatności w stałych ratach są zaliczane w pierwszej kolejności na poczet odsetek, i przewidujących – w celu spłaty salda rachunku bankowego – wydłużenie okresu obowiązywania tej umowy i zwiększenie kwoty rat miesięcznych, jest spełniony, jeżeli przedsiębiorca dostarczy konsumentowi wystarczających i dokładnych informacji pozwalających na to, aby przeciętny konsument właściwie poinformowany oraz dostatecznie uważny i rozsądny był w stanie zrozumieć konkretne działanie przedmiotowego mechanizmu finansowego i oszacować w ten sposób w oparciu o jednoznaczne i zrozumiałe kryteria konsekwencje ekonomiczne – potencjalnie istotne – takich warunków dla swoich zobowiązań finansowych w całym okresie obowiązywania tej umowy.

W przedmiocie pytania drugiego

58 Poprzez pytanie drugie sąd odsyłający dąży w istocie do ustalenia, czy wykładni art. 3 ust. 1 dyrektywy 93/13 należy dokonywać w ten sposób, że warunki umowy kredytu, określające, iż płatności w stałych ratach są zaliczane w pierwszej kolejności na poczet odsetek, i przewidujące – w celu spłaty salda rachunku bankowego, które może znacznie wzrosnąć w wyniku zmian parytetu między walutą rozliczeniową a walutą płatniczą – wydłużenie okresu obowiązywania tej umowy i zwiększenie kwoty rat miesięcznych, powodują znaczącą nierównowagę praw i obowiązków stron tej umowy na niekorzyść konsumenta, jeśli te warunki narażają konsumenta na nieproporcjonalne ryzyko walutowe.

59 Należy przypomnieć przede wszystkim, że na podstawie art. 3 ust. 1 dyrektywy 93/13 warunki umowy, które nie były indywidualnie negocjowane, uznaje się za nieuczciwe, jeśli stojąc w sprzeczności z wymogami dobrej wiary, powodują znaczącą nierównowagę wynikających z umowy praw i obowiązków stron ze szkodą dla konsumenta.

60 Należy również wyjaśnić, że zgodnie z utrwalonym orzecznictwem właściwość Trybunału dotyczy wykładni kryteriów, które sąd krajowy może lub powinien zastosować przy badaniu warunku umownego w świetle przepisów tej dyrektywy, a w szczególności przy badaniu ewentualnie nieuczciwego charakteru warunku w rozumieniu art. 3 ust. 1 wspomnianej dyrektywy, przy czym do tego sądu należy rozstrzygnięcie w przedmiocie konkretnej kwalifikacji danego warunku umownego w zależności od okoliczności danego przypadku. Wynika stąd, że Trybunał powinien ograniczyć się do udzielenia sądowi odsyłającemu wskazówek, które ten ostatni powinien uwzględnić przy dokonywaniu oceny nieuczciwego charakteru rozpatrywanego postanowienia umownego (zob. podobnie wyrok z dnia 3 września 2020 r., Profi Credit Polska, C-84/19, C-222/19 i C-252/19, EU:C:2020:631, pkt 91 i przytoczone tam orzecznictwo).

61 Jeśli chodzi o ocenę nieuczciwego charakteru warunku umownego, to sąd krajowy ma obowiązek ustalić, biorąc pod uwagę kryteria określone w art. 3 ust. 1 i w art. 5 dyrektywy 93/13, czy w świetle konkretnych okoliczności danej sprawy taki warunek umowny spełnia ustanowione tej dyrektywie wymogi dobrej wiary i równowagi (zob. w szczególności wyrok z dnia 7 listopada 2019 r., Profi Credit Polska, C-419/18 i C-483/18, EU:C:2019:930, pkt 53 i przytoczone tam orzecznictwo).

62 Tak więc przejrzysty charakter warunku umownego, wymagany przez art. 5 dyrektywy 93/13, stanowi jeden z czynników, które sąd krajowy powinien wziąć pod uwagę przy dokonywaniu należącej do niego oceny nieuczciwego charakteru tego warunku na podstawie art. 3 ust. 1 tej dyrektywy (wyrok z dnia 3 października 2019 r., Kiss i CIB Bank, C-621/17, EU:C:2019:820, pkt 49 i przytoczone tam orzecznictwo).

63 W niniejszej sprawie warunki umowne rozpatrywane w postępowaniu głównym, wprowadzone do umowy kredytu denominowanego w walucie obcej, określają, że płatności w stałych ratach są zaliczane w pierwszej kolejności na odsetki, i przewidują – w celu spłaty salda rachunku bankowego, które może znacząco zwiększyć się w wyniku różnic w zakresie parytetu między walutą rozliczeniową a walutą płatniczą – wydłużenie okresu obowiązywania tej umowy i zwiększenie kwoty rat miesięcznych. Warunki te obciążają zatem konsumenta, w wypadku znacznego spadku wartości waluty krajowej w stosunku do owej waluty, ryzykiem kursowym.

64 W tym względzie z utrwalonego orzecznictwa Trybunału wynika, że w ramach umowy kredytu denominowanego w walucie obcej, takiej jak ta będąca przedmiotem postępowania głównego, do sądu odsyłającego należy ocena, w świetle całości okoliczności faktycznych sprawy w postępowaniu głównym i z uwzględnieniem w szczególności fachowej wiedzy przedsiębiorcy w zakresie ewentualnych wahań kursów wymiany i ryzyka wiążącego się z zaciągnięciem kredytu w walucie obcej, po pierwsze, możliwego niedochowania wymogu dobrej wiary, a po drugie, istnienia ewentualnej znaczącej nierównowagi w rozumieniu art. 3 ust. 1 dyrektywy 93/13 (zob. podobnie wyrok z dnia 20 września 2017 r., Andriciuc i in., C-186/16, EU:C:2017:703, pkt 56).

65 W odniesieniu do wymogu dobrej wiary należy zauważyć, jak wynika z motywu szesnastego dyrektywy 93/13, że w ramach tej oceny należy w szczególności wziąć pod uwagę siłę pozycji negocjacyjnych stron oraz kwestię, czy konsument został zachęcony do wyrażenia zgody na dany warunek.

66 W odniesieniu do kwestii, czy warunek umowny tworzy – wbrew istnieniu dobrej wiary i ze szkodą dla konsumenta – znaczną nierównowagę praw i obowiązków stron wynikających z danej umowy, sąd krajowy powinien sprawdzić, czy przedsiębiorca, traktując konsumenta w sposób sprawiedliwy i słuszny, mógłby racjonalnie spodziewać się, iż konsument ten przyjąłby taki warunek w drodze negocjacji indywidualnych (zob. w szczególności wyrok z dnia 3 września 2020 r., Profi Credit Polska, C-84/19, C-222/19 i C-252/19, EU:C:2020:631, pkt 93 i przytoczone tam orzecznictwo).

67 W związku z tym w celu dokonania oceny, czy warunki umowy, takie jak te rozpatrywane w postępowaniu głównym, powodują znaczącą nierównowagę praw i obowiązków stron umowy kredytu ze szkodą dla konsumenta, należy wziąć pod uwagę wszystkie okoliczności, o których podmiot zawodowo udzielający kredyty mógł wiedzieć w chwili zawierania tej umowy, w szczególności przy uwzględnieniu jego fachowej wiedzy, jeśli chodzi o możliwe wahania kursów wymiany i ryzyko związane z zaciągnięciem takiego kredytu, i które to okoliczności mogły mieć wpływ na późniejsze wykonanie kredytu i na sytuację prawną konsumenta.

68 W świetle wiedzy przedsiębiorcy dotyczącej przewidywalnego kontekstu gospodarczego, który może mieć wpływ na wahania kursów wymiany walut, większych środków tego przedsiębiorcy służących antycypowaniu ryzyka kursowego, które może urzeczywistnić się w dowolnym momencie w trakcie trwania umowy, a także znacznego ryzyka wahań kursów wymiany walut,

jakie nakładają na konsumenta warunki umowne takie jak rozpatrywane w postępowaniu głównym, należy uznać, że takie warunki mogą prowadzić do znaczącej nierównowagi wynikających z danej umowy kredytu praw i obowiązków stron ze szkodą dla konsumenta.

69 Z zastrzeżeniem bowiem ustaleń, których przeprowadzenie należy do sądu odsyłającego, warunki umowne rozpatrywane w postępowaniu głównym wydają się obciążać konsumenta, w zakresie, w jakim przedsiębiorca nie przestrzegał wymogu przejrzystości względem tego konsumenta, ryzykiem nieproporcjonalnym do świadczeń i kwoty otrzymanej pożyczki, ponieważ stosowanie tych warunków skutkuje tym, że konsument musi długoterminowo ponieść koszt zmiany kursu wymiany. W zależności od tej zmiany konsument ten może znajdować się w sytuacji, w której, po pierwsze, pozostała należna kwota kapitału w walucie spłaty, w niniejszym przypadku w euro, jest znacznie wyższa niż kwota pierwotnie pożyczona, a po drugie, spłacone raty miesięczne prawie wyłącznie pokrywały same odsetki. Jest tak w szczególności wówczas, gdy owo podwyższenie kapitału pozostałego do spłaty w walucie krajowej nie jest zrównoważone różnicą między stopą oprocentowania waluty obcej a stopą waluty krajowej, przy czym istnienie takiej różnicy stanowi dla kredytobiorcy główną korzyść kredytu denominowanego w walucie obcej.

70 W takich okolicznościach, mając na uwadze wymóg przejrzystości wynikający z art. 5 dyrektywy 93/13, nie można stwierdzić, że przedsiębiorca, postępując w sposób przejrzysty z konsumentem, mógł racjonalnie spodziewać się, iż konsument ten przyjąłby takie warunki w drodze indywidualnych negocjacji (zob. analogicznie wyrok z dnia 3 września 2020 r., Profi Credit Polska, C-84/19, C-222/19 i C-252/19, EU:C:2020:631, pkt 96), czego sprawdzenie należy jednak do sądu odsyłającego.

71 W świetle powyższych rozważań na pytanie drugie trzeba odpowiedzieć, iż wykładni art. 3 ust. 1 dyrektywy 93/13 należy dokonywać w ten sposób, że warunki umowy kredytu, określające, że płatności dokonywane w stałych ratach są zaliczane w pierwszej kolejności na poczet odsetek, i przewidujące – w celu spłaty salda rachunku bankowego, które może znacznie wzrosnąć w wyniku zmian parytetu między walutą rozliczeniową a walutą płatności – przedłużenie okresu obowiązywania tej umowy i zwiększenie kwoty rat, mogą doprowadzić do znacznej nierównowagi wynikających z tej umowy praw i obowiązków stron na niekorzyść konsumenta, jeśli przedsiębiorca nie mógł racjonalnie oczekiwać, przestrzegając wymogu przejrzystości względem konsumenta, że ten ostatni zaakceptowałby w wyniku indywidualnych negocjacji nieproporcjonalne ryzyko kursowe, jakie wynika z takich warunków.

W przedmiocie kosztów

72 Dla stron w postępowaniu głównym niniejsze postępowanie ma charakter incydentalny, dotyczy bowiem kwestii podniesionej przed sądem odsyłającym, do niego zatem należy rozstrzygnięcie o kosztach. Koszty poniesione w związku z przedstawieniem uwag Trybunałowi, inne niż koszty stron w postępowaniu głównym, nie podlegają zwrotowi.

Z powyższych względów Trybunał (pierwsza izba) orzeka, co następuje:

1) **Wykładni art. 4 ust. 2 dyrektywy Rady 93/13/EWG z dnia 5 kwietnia 1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich należy dokonywać w ten sposób, że warunki umowy kredytu, określające, że spłata w stałych ratach jest zaliczana w pierwszej kolejności na poczet odsetek, i przewidujące – w celu spłaty salda rachunku bankowego –**

wydłużenie okresu obowiązywania tej umowy i podwyższenie kwoty rat miesięcznych, są objęte zakresem tego przepisu, w wypadku gdy warunki te określają istotny element charakteryzujący tę umowę.

2) **Wykładni art. 4 ust. 2 dyrektywy 93/13 należy dokonywać w ten sposób, że w ramach umowy kredytu denominowanego w walucie obcej wymóg przejrzystości warunków tej umowy, określających, że płatności w stałych ratach są zaliczane w pierwszej kolejności na poczet odsetek, i przewidujących – w celu spłaty salda rachunku bankowego – wydłużenie okresu obowiązywania tej umowy i zwiększenie kwoty rat miesięcznych, jest spełniony, jeżeli przedsiębiorca dostarczy konsumentowi wystarczających i dokładnych informacji pozwalających na to, aby przeciętny konsument właściwie poinformowany oraz dostatecznie uważny i rozsądny był w stanie zrozumieć konkretne działanie przedmiotowego mechanizmu finansowego i oszacować w ten sposób w oparciu o jednoznaczne i zrozumiałe kryteria konsekwencje ekonomiczne – potencjalnie istotne – takich warunków dla swoich zobowiązań finansowych w całym okresie obowiązywania tej umowy.**

3) **Wykładni art. 3 ust. 1 dyrektywy 93/13 należy dokonywać w ten sposób, że warunki umowy kredytu, określające, że płatności dokonywane w stałych ratach są zaliczane w pierwszej kolejności na poczet odsetek, i przewidujące – w celu spłaty salda rachunku bankowego, które może znacznie wzrosnąć w wyniku zmian parytetu między walutą rozliczeniową a walutą spłaty – przedłużenie okresu obowiązywania tej umowy i zwiększenie kwoty rat, mogą doprowadzić do znacznej nierównowagi wynikających z tej umowy praw i obowiązków stron na niekorzyść konsumenta, jeśli przedsiębiorca nie mógł racjonalnie oczekiwać, przestrzegając wymogu przejrzystości względem konsumenta, że ten ostatni zaakceptowałby w wyniku indywidualnych negocjacji nieproporcjonalne ryzyko kursowe, jakie wynika z takich warunków.**

Podpisy